

NÁDAS PÉTER

Dávid nővére megérkezik

(Regényrészlet)

Milyen erősen érzik ilyenkor az iszap szaga, és soha erősebben nem érezhetni a rezgő nyárfák illatát. Hűvös fuvallatokkal langyos áramlatok játszanak; ezek száraz illatot hoznak a partról, azok nedves szagot szállítanak a vízről a hátukon.

Mintha egymáson visszhangzó fémek csattanásait verné a ragyogás. Akik ezen a tájon élnek, nem gondolnak a zárkák ajtóira. Meg nekik eseredetten verték egy üres uszály oldalát is.

Mignem a palló túlsó végére érve, meg nem állt a lány, a révészek a hajócska mélyéről föltekintve nézték a vádliját. Serényen és igen öntudatosan kopogott el a magos cipősarok. A mocskos víz locsogott a hajó oldalán. Mikor föllépett, még kilátták fehéren harangozó szoknyája alól térdének belső hajlatát. És nemcsak ez, hanem minden testi hajlat titkos a maga természete szerint. Aztán minél jobban távolodott tőlük, annál többet láttak. A kormányos, aki különben tisztos és testes családapa, a fekete ebolit keréken nyújtotta a kezét, segédje pedig, aki csontos és sápadt bőrű fiú, koszos és olajfoltos, sárga trikóban, annak a használatától foszló kenderkötélnek a végét tartotta, amivel a hajót a vízen lebegő pontonhoz kellett kötöznie. Minden loccsanás derengőn zöld békanyálat libegtetett a ponton fekete oldalán, hajójuk ringása szívta, a víz árama sodorta.

A partra ívelő palló végére érve letette könyvektől súlyos bőröndjét, s úgy emelte át a másik kezébe, mint aki az előtte álló nehéz útnak nekifoházkodik. Amitől a lépéseit követő két férfinak olyan érzése támadt, mintha haladéktalanul a segítségére kéne sietniük. Dereka büszkén egyenes maradt, így viszonzta ámulatukat. Egyikük se merészelt szóval könnyíteni magán, nem tettek megjegyzéseket a szépségére. Hasonló volt a hallgatásuk és hasonló a tekintetük. Az idősebbikben halványan moccant a készség, a fiatalabbik azonban tüstént futásnak lódul, ha nincsen ott az idősebb.

Élnek közöttünk emberek, kiket fogantatásuk pillanatában megérintett a tökéleteség, és el se hagyja őket a halálukig. Ilyen ember volt Mérő tiszteletes leányunokája, Melinda.

A köves parton kellett fölkapaszkodnia terhével, és a kormányos csak akkor szólalt meg, amikor alakja eltűnt már a sárga reggeli fényben. Akárha távollévről szólna önmagának. Hogy ilyen árvát ő is szívesen örökbe fogadna. A fiatalabbik semmivel nem toldotta meg, mert olykor helytelen beszédnek tartotta, máskor meg élvezte társa csípős megjegyzéseit. Melindának pedig két kilométert kellett gyalogolnia, míg megérkezett. A puszta úton székér nyikorgott előtte, a teheneket egy asszony vezette. De nem érte be. Kialthattott volna, hogy várja. Csakhogy ezen a reggelen nem tudta eldönteni, hogy kívánja-e valakinek a társaságát.

Nyitott ajtót ebben a korai órában nem találhatott. A tiszteletes az utóbbi években későn kelt föl, amit nem vettek jó néven tőle. A tetőgerinc fölé emelkedő öreg fenyők tártszárnyú ágain hosszú nyalábokban ütött át a fény, s a tiszta égen még látni lehetett a felhőfehérre foszlott holdat a ház fölött. Mégis kipróbálta a kilincseket. Bemászni se lehetett sehol, mert az ablakok zárva, illetve a nyitottakon a zsalugáter volt bevonva. Minden lehetőséget számba véve kerengett fehér vászonruhájában a súlyos árnyakkal és reszketeg fényekkel foltozott régi ház körül.

A ruhának igen egyszerű volt a szabása. Széles lepkegallérban nyílt szét, a gallér hegyes csücske kiborult a vállára, de kivágása csupán a nyakát, rövid ujjá csak mézre barnult karját engedte látni. Egyetlen dísz a meggyszínű bőröv a derékon, s ugyanilyen színű szandált viselt. Úgy lépett, hogy magas sarkával zajt ne üssön. Megenézte, mi a helyzet a kamra és a fürdőszoba ablakával. Aztán az imaterem ajtaja előtt leült a napverte kölépcsőre, finom lábfejről szórakozottan lelökte a szandálokat, vállát felhúzva, hátát begörbesztve előredőlt, s tenyerét a bő szoknyával együtt a térde közé zárta. Az elmúlt éjszakán mindössze néhány percnyit aludt, e hiány azonban nem hagyott semmiféle nyomot, se a bőrén, se az arcvonásain.

Arra várt, hogy a lélegzete egyszer s mindenkorra elakadjon, holott a lehető leggyenyeltesebben, minden látható fölindultság nélkül vette lélegzetét. Mert nem arra várt, hogy az öccse vagy a nagypja fölébredjenek. Hanem egy olyan rettenetes büntetés beteljesedésére várákozott, amit valójában minden pillanatától rendesen megkapott, s így nem is kellett rá várnia. Nem értette, miért tett rosszat önmagával, bár mindazt, amit tett, jónak érezte. Ha nem keringene közszájon annyi képtelen ostobaság a boldogságról, akkor boldognak nevezhette volna magát. Élettelin vert, erősen és hatalmasan kerengette a vért a szíve ebben a szenvedélyes nyugalomban. Abban a csontocskában pedig, mely szárnyként nyílik szét a mellek között, nem kis fájdalmat érzett. Óvta a csont, amit nem tárhatott ki a lélek, mert bűnnek gondolta és el kellett ítélnie. Ugyanakkor a szeme oly tágan nyitva állt, mint aki közel se azt látja, amit néz. Tisztán és elrémült örömmel nézett vissza azokra a mozdulatokra, melyeket bűnként kellett volna elhárítania.

Megszédült volna, aki most óvatlanul e szemekbe tekint. Mégse lenne helyes azt állítani, hogy szenvedett, hanem azt kéne inkább mondani, hogy szenvedélyesen játszott a szenvedésével, s így fokozta azt a boldogságot, amit neveltetésének kényszere miatt nem szabadott tudomásul vennie.

Minden olyan volt, amilyennek lennie kellett. Az elvadult, nagy kert elrejtette a házat, s a maga módján hallgatott. Mit tettem, mit tettem, mondogatta magának. A lombok fölfogták, a levelek megtartották a fényt. Nem tudhatott máshová menekülni, ám az élményt itt se oszthatta meg senkivel. Mélyebbre nem sülyedhettem volna, mondogatta magában, mint aki azt reméli, hogy ezen a mondaton majd fölkapaszkodik. Egyszerűen csikorgott a távoli kőbánya csillesora, s a közeli istállóknak olykor felbödült egy fejésre várákozó, türelmetlen tehén. Valaki azt kérdezte kiáltva, kinn az utcán, hogy leszedték-e már a málnát. Kakas rikoltozott, erre más kakasok válaszoltak; torkuk messzihangzó, szakadt szavával kijelölték a maguk helyét erre a napra.

Magára maradt teste nem találta menedékét. Még mindig ment volna, futott volna. Mint aki először érzi, hogy a testének nincsen otthona, nem volt, nem is lesz, és érzésének újdonsága lenyűgözi. Pedig minden olyan közönséges, éppen olyan közönséges, mint bármely más napon. Mint aki az élet közönségességét nem vette eddig észre.

Melinda tíz évvel volt idősebb az öccsénél, mert Dávid már amolyan nem kívánt gyermekként jött a világra. Édesapjuk azon a feledésbe merült keddi napon eltűnt, semmiféle hírt nem adott magáról, és csak november elsejének délutánján került ismét elő. Ha Melinda a halott szülőkre gondolt, vagy Dávid velük kapcsolatos kérdéseire kellett válaszolnia, akkor jószívrrel csak arra a rémes leszámolásra emlékezett pontosan, amely ezen a délutánon e különös férfi és a még különösebben viselkedő utolsó napos asszony között lezajlott.

A fölszakadó indulatok egyike se volt ismeretlen, hanem ez volt az utolsó képe róluk. A hangjuk minden szegletet betöltött, egyik szobáról a másikba, a konyhából az előszobán át a fürdőszobába járt a hang, a mennyezetről visszaverődött, föltépett és bevágott ajtók között csapkolódott, a falakon csurgott alá. Hasonló képeket örizzünk valamennyien, a múlt idő azonban leveszi a hangot. Máskor meg szavak susstorognak a sötétből és teljes mondatok gördülnek elő. Ne lógázd drágám, ne lógázd már a lábod.

Vajon miért nem szabadott a lábát lógáznia, ezen sokszor elgondolkodott a halott anya emlékéet tapogatva.

Ugyanabban a zuglói házban élnek Dáviddal a mai napig, a berendezési tárgyak helyzete alig változott, mégse érzett azonosságot azokkal a szobákkal, amelyekre emlékezett. Az ajtók maradtak hasonlóak. Mintha az ajtóban megmaradt volna az ajtó, ám semmi másban. A kislány ment utánuk a nyitott ajtókon, és a bezárt ajtók mögött is rájuk nyitott. Volt egy szó, melyet minden más szónál gyakrabban használtak. Állandóan veszekedtek e szó miatt, nem kellett se hallgatóznia, se leleselkednie, mert abban az iszonyú indulatban, amit e szó kiváltott, magukra maradtak. Szeretlek. A szó, amelyet a kislánynak meg kellett volna értenie, de örökösen mást jelentett, szobáról szobára járt velük, s ő ment utána. Az egykor barna ajtókat időközben fehérre mázolták át. Mégis minden ajtó megmaradt ugyanolyannak. És ezek között az ajtók között mentek a szavukkal azok az emberek.

Mert ebben a régi lakásban valójában nem hárman éltek az ajtók között, hanem legalább öten. Ezért se tudott Dávidnak a valósághoz hűen beszámolni róluk.

Hogyne emlékezett volna az édesapára. Körül lehetett lovagolni a hátán a szobát. Űsd. Űtni a hátát, hogy döngjön belé. Szorítsd, ordította. Ha nem tudta a térdével eléggé szorítani, akkor a ló levetette magáról. Tudta volna erősebben szorítani, mint ahogyan minden erejével ütötte is, ám azért nem szorította elég erősen, hogy hallhassa a szép ordítását. Nagyon ravasz kislány volt. Mintha teste terhét nem a ló hánykolódó háta vetette volna le magáról, hanem attól a boldog élvezettől alélt alá, amit az ordítás váltott ki belőle. Dávidnak egyszer azt találta mondani, hogy nagyon mély, nagyon erős hangja volt az édesapjuknak, s ő a hasára szorította volna a fejét, hogy ne csak hallja, hanem érezze is, amit hall. Erre nem emlékezett ugyan, de abban a pillanatban, amikor valami ilyen vagy hasonló elbeszélésre ragadtatta magát, igen valószínűnek tetszett, hogy tényleg így történt. És ettől kezdve kedvtelve figyelte, hogy miként igyekszik Dávid is elmélyíteni a hangját; az állát leszegte, és a mellkasából bűgött.

Emlékezett az édesanyjára is. Ő volt a reggeli és a délutáni ébredés. Sima bőr íze az ajaknak, halkan becézó duruzsolás és az orrában a hajlatok illata. Óriási fészek, melyben található puhább helyet és keménységet, forró mélyedéseket és hűvös tisztásokat. A szájacskád épp olyan, mint az anyém, s nem fogsz rosszul járni vele. Nagyra ne nyisd. Igen, oda, bújj csak, csókold. Te is csiklandós leszel, drágám. A derekad azért legyen vékonyabb, a csipőd keskenyebb, szűlj nehezebben, de szépségesen szép legyen, ezt kívánja neked édesanyád, nehogy elhagyjanak. Vagy egyáltalán ne is szűlj édesem, ne szűlj. Ne légy ilyen tenyeres-talpas cseléd, mint amilyen én vagyok, mert az sok bánattal járna. Fél kiló grízzel hagyott minket itt. A vállad, a karod, a csuklód, a kezed, mind-mind finom lesz, ezt kapod a gonosz édesapától. Hideg vízbe se kell mártanod. Majd könnyű cipőket viselsz. És lassú legyen. Ne örvöngj soha, mert utána nagyon fájdalmas. Nagyon. A hajamat nem adtam neked, látod, mégis megörökölted. Én nem tudom, miként történik ez. Az orrocskádról még semmit nem tudunk, de a fülecske kiköpött az anyém, leharapom, ha nem vigyázol. A homlokocskát sem tudom, talán ránéztem valakire, aki tetszett, akinek ilyen szép, domború volt, valami okos pasi. Buta legyen, nálamnál butább. Milyen nyomorult vagyok. A bolondja vagyok. Csak a csúnya férfiakat szeresd, azok majd hálásan szeretnek. Miért nézel így, édesem? Ki ajándékozott ilyen örült szemeket neked?

Amikor később a kicsi Dávidot fürösztötte Melinda, s mindent úgy is tett, mintha az édesanyja lenne, akkor szappantól síkos markában érezte, amire különben igen homályosan emlékezett. Az édesapjuk bőrének tejszínes barnaságán síklott a szappan, ám az eleveneségtől ficáncoló testecske az édesanyjuk pillantásával nézett vissza rá a kisfiú szeméből, lustán, lassún. Önnönmagában nem érezte a kettősségüket, Dávidban azonban látta. Dávid minden mozdulatából előjött mind a két halott, s így

aztán a felnövekvő fiú oly közel maradt a szívében azokhoz, mintha nem csupán az öccse, hanem egyetlen szeretője lenne és a gyermeke.

Másfelől olyan távolról kellett figyelnie, mint azokat az idegeneket abban a régi lakásban, amelyben a mai napig laktak. Mert élt ott velük abban a régi lakásban egy junói termetű nő, a legszebb, akit valaha látott. Erős lábfejen nem tűrte a cipőt, talpa döngött a padlón, csattogott a kövön. Csontja erős volt, mint valami hatalmas, sima állaté. Minden takarót lerúgott magáról, mezítelenül aludt és úgy lehetett megfigyelni, miként egy csodás csodát. A fehér tej illatát árasztotta a bőre. Reggelre kelve könnyű, bő ruhákba bújt, a ruhák selyme betapadt hatalmas combja közébe, izes ölére, fényes hasára simult, vagy ha szorgos tevékenységében hirtelen megállt, melléről hullott alá redősen. Bármit mondhatott, duruzsolhatott a fülébe kedvesen, a kisleány tudta jól, hogy mindez álnok vigasztalás, hiszen ilyen szép ő nem lesz soha.

Két erős kezében egymaga cipelte föl a buggyanásig érett paradicsomot egy roppanó ruháskosárban. Jókedvében énekelt vagy sírt; és kacagott vagy vicsorított, ha rossz volt a kedve. Az óriási jegesember kihúzott a kampójával egy tábla jeget a kocsijából, ő pedig szépen aláhajolt és a vállán vitte föl az emeletre. Dühében kisistergett a szó fehér foga szoros kerítésén. Fájdalmában fintorgott, és a két szemfoga kedvesen mélyedt be puha ajakába.

És ott élt velük egy jupiteri természetű férfiú, akinél vonzóbbat azóta is alig láthatott. Azonnal elment, ha megérkezett. Nem volt nyugovása. Haragjában füttyörészett és elcsüggedt az örömtől. Ha fűrészelt, fűrt, faragott és kalapált, akkor azon morfondírozott, hová kéne még elmennie. Semmit nem tudott véghezvinni, amit eltervezett, mert egyik terve a másikra hágott. Ő volt a vég nélküli kezdet. Hullottak róla a ruhák, a mennyezetig röpült a zokni. Minden elmozdult kicsit a helyéről, amire ránézett ragyogó fekete szemével. Olyan gyorsan járt az esze, miként a felhő a szeles égen. Torkáról se volt ideje kijönni a szónak, mert a nyelvével sebesen elkaszált. Meséket hozott magával, és elvitte a fényes délelőttöket. Bemászott sima testének súlyos szagába, kezével hajának sötét sátorába túrt, álmoságát a reggeli borostákon dörzsölte ébredésre, mégis minduntalan becsapódott mögötte az ajtó, és nem volt sehol.

Ezek az emberek olykor hasonlítottak az édesapára és az édesanyára, máskor meg nem is hasonlítottak. Néha édesanya lett a nőből, de ebből nem következett, hogy édesapa legyen a férfiúból. Az egyik baba volt a férfi, a másik baba volt a nő. Egyszer a szoknyája alá rejtette, és minden további nélkül megszülte őket, így lett egyszerre mindkettőjük édesanyja. Ebből következőn azonban egy édesapa még jobban hiányzott.

Megkísérelte hangosan használni azt a szót.

Honnan veszed ezt a butaságot, kiáltotta a nő, s villámokat szórt rá a tekintetével.

Csendesen megkérdezte a férfitől is azt a szót.

Ki lenne arra képes, mondta a férfi, tekintete sötétre borult.

Mintha egy fényes estélyt zavartak volna meg, a szoba teli volt gyönyörű emberekkel, de nem volt hová menekülniük. A bécsi csillár fényben szikrázó függői csörögtek. Szavakat muzsikált a rádió.

Ágyúzni kezdte november negyedikének ölmos hajnalán. A szobában egyáltalán nem voltak emberek, hanem a nagymama rohant át a szobákon, minden ajtó fölcsapott, az ablakig, s vissza onnan. Két dörrenés szünetében is volt dörrenés. Szétnyílt pongyolája repült utána. Becsukni, az ajtókat becsukni, kiáltozta inkább magának. Az ablaktáblák nem hagyták abba a reszketésüket. Az utcán nem égtek a villanyok.

Délután, mikor valamelyest elült a lárma, a nagymama a szomszédokra bízta Melindát és elindult az Üllői útra, hazahozni a menyét és az újszülöttet, mert úgy hírlett, hogy azt a környéket érte a legtöbb találat.

Mindenki tudja, mi történt.

Mérő tiszteletes felesége csak másnap délelőtt érkezett vissza, mintha tűzből menekült volna, kormosan. Karján egy kincstári pokrócba csavart néma csecsemőt hozott.